

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ บทบาทในการใกล้เคียงและประนีประนอมข้อพิพาทคดี
ของผู้ประนีประนอมประจำศาลจังหวัดเชียงราย
ผู้เขียน นายปริญญาพงศ์ เกียรตินัยกุลกนก
ปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์การเมือง)

คณะกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

รองศาสตราจารย์ศิริพงษ์ อดาวัดย์ ณ อยุธยา อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
รองศาสตราจารย์เสกสิน ศรีวัฒนานุกุลกิจ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องบทบาทในการใกล้เคียงและประนีประนอมข้อพิพาทคดีของผู้ประนีประนอมประจำศาลจังหวัดเชียงราย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา 4 ข้อ คือ 1) ศึกษาความสามารถของผู้ประนีประนอมประจำศาลในการปฏิบัติภารกิจตามบทบาทอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตามกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง 2) หลักการและแนวคิดที่ผู้ประนีประนอมประจำศาลนำมาใช้ในการทำงาน 3) วิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของการที่มีผู้ประนีประนอมประจำศาลที่เข้ามาทำหน้าที่ใกล้เคียงคดีของศาลยุติธรรม 4) วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรค ข้อขัดข้องและแนวปรับปรุงพัฒนาแก้ไขเกี่ยวกับการทำงานของผู้ประนีประนอมประจำศาล วิธีศึกษาใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างในการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย 5 กลุ่ม ประกอบด้วย ผู้พิพากษาศาลจังหวัดเชียงราย จำนวน 4 ท่าน ทนายความที่ว่าความในศาลจังหวัดเชียงราย จำนวน 10 ท่าน พนักงานอัยการที่ว่าคดีในศาลจังหวัดเชียงราย จำนวน 2 ท่าน เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ใกล้เคียงศาลจังหวัดเชียงราย จำนวน 2 ท่าน ผู้ประนีประนอมประจำศาลจังหวัดเชียงราย จำนวน 12 ท่าน และคู่ความในคดีที่ผ่านการใกล้เคียงของผู้ประนีประนอมประจำศาลจังหวัดเชียงราย จำนวน 20 ราย รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น จำนวน 50 ราย

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ประนีประนอมประจำศาลจังหวัดเชียงรายส่วนใหญ่มีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบ กฎหมาย ในฐานะเป็นผู้ใกล้เคียงคดีพิพาทของศาลจังหวัดเชียงราย และไม่มีข้อบกพร่องในการปฏิบัติตามข้อกำหนดจริยธรรม นอกจากนี้ยังพยายามศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมตลอดเวลา มีความเป็นกลางปราศจากอคติ ตั้งมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรมและจริยธรรม และการมีวุฒิภาวะ มีความสุขุม รอบคอบ อดทนและเสียสละ

อย่างไรก็ตาม มีผู้ประนีประนอมบางท่านที่ขาดความระมัดระวังและความอดทนในการพูดหรือแสดงออกที่ไม่เหมาะสมในขณะที่ทำหน้าที่ อีกทั้งแต่ละท่านมีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่แตกต่างกันทำให้การได้รับการยอมรับจากคู่ความและทนายความแตกต่างกันไปด้วย ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องปรับปรุงเรื่องเทคนิคการพูดหรือการควบคุมอารมณ์ และทำทีกี่แสดงออกระหว่างการไกล่เกลี่ย และมีโอกาสได้รับทราบข้อบกพร่องจากผู้เกี่ยวข้อง

ในเรื่องหลักการและแนวคิดที่ใช้ในการเจรจาไกล่เกลี่ยเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งของคู่กรณี ผู้ประนีประนอมประจำศาลจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ทุกท่านมีความตระหนักและยึดถือหลักการสำคัญในการไกล่เกลี่ย 4 ประการ คือ 1) การทำให้ทุกฝ่ายสมัครใจเข้าสู่ระบบไกล่เกลี่ย 2) การค้นหาความพอใจของคู่ความ 3) การสร้างบรรยากาศในการเจรจาต่อรองของคู่ความ 4) การแสดงออกซึ่งความซื่อสัตย์สุจริต เป็นกลางปราศจากอคติ ประพฤติตนถูกต้องตามกฎหมาย อยู่ในกรอบจริยธรรม มีความรู้และความเข้าใจในปรัชญาการไกล่เกลี่ย ผู้ไกล่เกลี่ยบางท่านมีทักษะในการประยุกต์ใช้หลักการดังกล่าวได้อย่างดี แต่มีบางท่านไม่ได้ใช้ความพยายามเต็มที่ทำให้เกิดความผิดพลาดบ้างโดยเฉพาะหลักการแสดงออกซึ่งความเป็นกลางปราศจากอคติ

ผลการศึกษาเรื่องจุดแข็งและจุดอ่อนพบว่าการไกล่เกลี่ยประนีประนอมมีจุดแข็งมีมากกว่าจุดอ่อน คือ ช่วยลดความบาดหมางระหว่างคู่พิพาท ลดปริมาณคดีของศาล ช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายของคู่ความ ได้ผลสรุปที่เกิดจากความพึงพอใจของทุกฝ่าย และเป็นช่องทางให้แก่คู่ความบางรายที่ต้องการรอมชอมกับฝ่ายตรงข้าม จุดอ่อนที่พบ คือ การไกล่เกลี่ยอาศัยความสมัครใจจึงไม่อาจบังคับคู่กรณีให้มาเข้ารับการไกล่เกลี่ยได้ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างการไกล่เกลี่ยโดยผู้ประนีประนอมประจำศาลกับผู้พิพากษาแล้วพบว่า ผู้ประนีประนอมประจำศาลมีจุดแข็ง คือ มีเวลามากกว่าช่วยต่อรองแทนคู่ความได้ มีประสบการณ์ชีวิตมากกว่า ไม่มีภาพลักษณ์ที่น่าเกรงขามทำให้คู่ความกลัวพูด ไม่คำนึงความได้เปรียบหรือสิทธิทางกฎหมายจึงสามารถหาทางเลือกในการเจรจาต่อรองได้ทุกแง่มุม ทำตัวเป็นกันเองกับคู่ความหรือทนายความจึงได้รับความร่วมมือที่ดีในการเจรจาไกล่เกลี่ย และสามารถช่วยไกล่เกลี่ยคู่พิพาทก่อนจะมีการฟ้องคดีได้ แต่มีจุดอ่อน คือ ไม่มีอำนาจเชิงบังคับที่จำเป็นในการไกล่เกลี่ยบางครั้ง ไม่มีความรู้ทางกฎหมายและได้รับความเชื่อถือในความซื่อสัตย์สุจริตและเป็นกลางน้อยกว่าผู้พิพากษา

ในเรื่องปัญหา อุปสรรค และข้อขัดข้อง พบปัญหาอุปสรรคที่สำคัญ คือ 1) ความแออัดของสถานที่อาคารศูนย์ไกล่เกลี่ยของศาลจังหวัดเชียงใหม่เนื่องจากมีการนัดหมายคดีต่างๆ ไปพร้อมกันในเวลา 9 นาฬิกา และคู่ความที่ไม่ประสงค์จะเจรจาต้องไปรอบันทึกรายงานเจ้าหน้าที่ 2) การไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องที่ศูนย์ไกล่เกลี่ยศาลจังหวัดเชียงใหม่การอยู่ไม่มีระเบียบรองรับ 3) การทำงานของผู้ประนีประนอมที่ศูนย์ไกล่เกลี่ยของศาลจังหวัดเชียงใหม่ไม่ค่อยได้รับการประสานและสนับสนุนจากผู้พิพากษา

Independent Study Title	Roles in Mediation and Litigation of Conciliators in Chiang Rai Provincial Court	
Author	Mr.Parinyapong Jearanaikulkanok	
Degree	Master of Arts (Political Economy)	
Independent Study Advisory Committee		
	Assoc. Prof. Siripong Ladavalaya Na Ayuthya	Advisor
	Assoc. Prof. Seksin Srivattananukulkit	Co-advisor

ABSTRACT

This study on “Roles in Mediation and Litigation of Conciliators in Chiang Rai Provincial Court” had the purpose of 1) studying the competence of the conciliators in performing their role and authority as stipulated by the law and relevant regulations, 2) studying the principles and concepts applied by conciliators in doing their duty, 3) analyzing the strengths and weaknesses of engaging the conciliators to do the mediation and litigation at the provincial court and 4) analyzing the problems and obstacles as well as methods to improve the role of court conciliators. The study method involved semi-structured interviews of five target groups of judges of Chiang Rai Provincial Court, lawyers and prosecuting staff in Chiang Rai Province, staff of the Mediation Center of Chiang Rai Provincial Court as well as the parties undergoing the mediation and litigation through the conciliators at Chiang Rai Provincial Court, 50 informants in total.

The findings showed that most of the conciliators of Chiang Rai Provincial Court were competent in their performance according to the applicable rules and law. They were flawless in terms of competence, ethics, impartiality, honesty, morality and maturity. They were careful, patient, unselfish and kept secrets. However, some of the conciliators were found to be somewhat careless in speaking and expressing themselves that could affect their image of being impartial. Moreover, each of the conciliators had different degrees of ability to perform their duties causing the relevant parties and lawyers to accept them differently.

As for the principles and concepts used in the mediation and litigation, it was found that all of the conciliators at Chiang Rai Provincial Court were abiding by the following principles: 1) Making all parties enter the mediation and litigation voluntarily, 2) searching for the satisfaction of both parties, 3) creating a proper atmosphere in the negotiation of the parties and 4) demonstrating their honesty and impartiality as well as conducting themselves according to the law and good ethics with suitable knowledge and understanding of the litigation philosophy. Many of the conciliators applied the principles and philosophy very well even though some of them still had some errors in terms of impartiality and being free from bias.

An analysis of the strengths and weaknesses of the court conciliators showed more strengths than weaknesses. For example, they were able to reduce litigation, court cases, wasted time and expenses of the parties. However, some weaknesses were found in that they were not able to make the parties come for mediation. With regard to the comparison of the mediation made by the court conciliators and that made by the judges, the court conciliators had more strengths in that they had more time and flexibility in the negotiations and were more friendly to the parties and the lawyers. The weaknesses lay in their lack of authority necessary in some cases of mediation, lack of legal knowledge and the parties respect them less than they did the judges in general.

The major problems and obstacles found were the inadequate space of the building of the Mediation Center of Chiang Rai Provincial Court itself and the lack of regulations or endorsements to deal with cases that had not been filed or taken to the court. Another problem was the distance between the conciliators of Chiang Rai Provincial Court and the judges in terms of relationship.